Het gedicht op het plein

Colofon

ISBN: 978 94 6365 948 2
1e druk 2026
© 2026, Age Joustra

Uitgeverij Elikser
Ossekop 4
8911 LE Leeuwarden
www.elikser.nl
Drukwerk: CSL digitaal B.V.

Omslagontwerp: Jan Enno de Jong
Foto's: Age Joustra / Jan Enno de Jong
Vormgeving binnenwerk en omslag: Evelien Veenstra

Niets uit deze uitgave mag worden verveelvoudigd, opgeslagen in een geautomatiseerd gegevensbestand en/of openbaar gemaakt door middel van druk, fotokopie, microfilm of op wat voor wijze dan ook, zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de auteur en de uitgeverij.

This book may not be reproduced by print, photoprint, microfilm or any other means, without written permission from the author and the publisher.

Het gedicht op het plein

Age Joustra

Elikser
UITGEVERIJ

Al andar se hace el camino

Antonio Machado

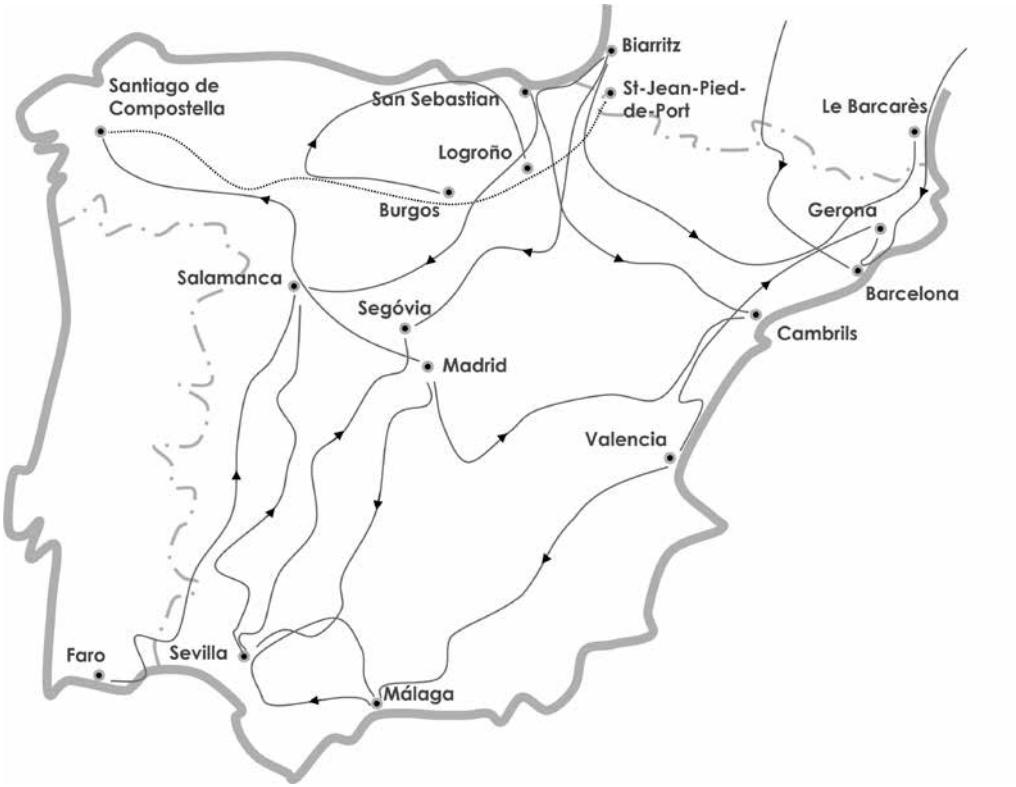
Biarritz
Santiago de Compostella
San Sebastian
St-Jean-Pied-de-Port
Le Barcarès
Logroño
Burgos
Gerona
Salamanca
Barcelona
Segóvia
Cambrils
Madrid
Valencia
Faro
Sevilla
Málaga

Inhoud

Proloog	9
Euskadí	15
Belchite	24
Impressies en landschappen (1)	34
El sueño imposible	37
Spaanse avonden	44
El Maestrazgo	47
Dé Spanjaard	52
Impressies en landschappen (2)	57
Covadonga	63
Ooievaars in Alaraz	71
Pelgrims bij toeval	78
Impressie en landschappen (3)	83
Via het paradijs	91
Fietsen in het nu	97
Granada wacht	103
Impressies en landschappen (4)	113
Pueblos blancos	116
Door het land van de olijven	122
Impressies en landschappen (5)	130
De laatste loodjes	136
Gedoe	142
Traag over oneindig hoogland	147
Therapie op twee wielen	151
Ezeltjes	160
Jerez de los Caballeros	167
Impressies en landschappen (6)	171
Vías Verdes	175
Biarritz – Segovia	186
Impressies en landschappen (7)	196
Fietsen voor de leut	201
Reina Isabel la Católica	210
Extremadura als antidepressivum	216
Epiloog	278

Proloog

De wijngaarden van de El Bierzo zetten met behulp van de oktoberzon het landschap in vuur en vlam. De bladeren van de struiken verkleuren van groen naar dieprood via alle denkbare schakeringen hiertussenin en dwarrelen uiteindelijk roestbruin op de grond. Gele populieren steken als vlammende toortsen af tegen de nog groene eikenbomen.

Ik fiets over een smalle asfaltweg door de regio Castilla y León. Voor me uit zie ik de bergtoppen van het Cantabrisch Gebergte en niet ver achter mij ligt de weidse Spaanse hoogvlakte. Het is half elf in de ochtend, tijd voor koffie.

Even later slalom ik langs een stel loslopende koeien een dorp binnen. De straten zijn uitgestorven, de deuren van de huizen dicht, de kleine ramen verscholen achter tralies en rolluiken. Het enige teken van leven komt van een bruin-wit gevlekte hond die naast de deur van een café-restaurant ligt.

'*Hola,*' groet ik.

Eén oog gaat open en kijkt mij onderzoekend aan. Daarna gaat het oog weer dicht. Ik zet mijn fiets tegen de gevel, pak de waardevolle spullen en een lege bidon. Een slot lijkt me niet nodig, mijn helm hang ik aan het stuur.

Ik open de deur van het café en monster het interieur als een cowboy een saloon. Pragmatisme verbeeld via een vloer van plavuizen, tl-verlichting aan het plafond en een reusachtige televisie aan de muur. De onmisbare espressomachine straalt gelukkig meer warmte uit en staat centraal op het houten werkblad achter de bar. Daaromheen troepjes, rommel, dingen en de koffiemolen, plus een pak melk voor een café con leche of een cortado. De bar van gepolijst graniet, de spoelbak

met twee grote tapkranen en een glazen vitrine met de van het ontbijt overgebleven croissantjes en een verse tortilla, vormen een bekend stilleven.

Als een speurhond volg ik de geur van koffie tot aan de bar, leg mijn spullen neer en schuif een van de houten krukken opzij. Aan een tafel zit een man met een kop koffie en een glas water. Door de zon gekleurd, plooien en rimpels, gezond, grote, ruwe handen, het buitenleven straalt ervan af. Hij kijkt wat voor zich uit en groet mij met een korte knik.

Via de deur in de achterwand komt straks een gedrongen man op leeftijd in pantalon en hemdsmouwen tevoorschijn om te vragen wat ik wil drinken. Dat kan niet anders, zo hoort het te gaan. Een beduimelde theedoek over zijn schouder. Geduldig wacht ik zijn komst af.

Het loopt echter anders. Tot mijn verbazing verschijnt vanachter de bar als bij toverslag de zus van Penélope Cruz. Althans, die vergelijking schiet door mijn hoofd als ik van de schrik bekomen ben. Ze was bezig voorraden in de schappen onder de bar te zetten. Grote, bruine ogen kijken ietwat meewarig de in lycra gestoken buitenlander-van-middelbare-leeftijd aan.

'*Hola, qué quieres, caballero*?' vraagt ze enthousiast. Ze frummelt een lok gitzwart haar achter haar oor.

'O, *hola*, eeeh, *un café, por favor*,' stamel ik. '*Un café con leche*.'

'Wil je ook iets eten?'

'Wat heb je?' vraag ik zo nonchalant mogelijk.

Haar wondermooie ogen kijken mij met een vragende blik aan, en ze wijst naar de aardappelomelet.

'Ja graag, lekker, tortilla.' *What else*.

Ze gaat voor mij aan de slag, terwijl ik onwillekeurig moet glimlachen om dat 'caballero': ridders en edelen, dappere

mannen vol eergevoel, hoffelijkheid en elegantie. Iedere keer voel ik een mengeling van ijdelheid en verwarring als ik op deze wijze aangesproken wordt.

Nadat ze de koffie en de tortilla heeft neergezet, duikt ze weer onder en verdwijnt uit mijn blikveld. Als Katrijn in de poppenkast, de gordijntjes gaan nog net niet dicht. Eerlijk gezegd wil ik mezelf het liefst over de bar heen buigen om te ontdekken waar ze gebleven is. Maar dat durf ik niet, in plaats daarvan pak ik mijn telefoon en scrol langs de foto's die ik de afgelopen dagen gemaakt heb.

De man staat op van de tafel, loopt naar de toog en legt een euro neer. Hij zegt gedag tegen de onzichtbare schoonheid. Ze roept iets terug wat ik wel versta, maar niet begrijp. Ondertussen kijkt hij in mijn richting.

'Zet je haar op de foto?' vraagt hij dan.

'Pardon?'

'Haar, op de foto?' vraagt hij nogmaals en knikt richting het niemandsland achter de bar.

'O, ja, nee, ik kijk alleen even,' en laat hem een in mijn ogen goed geslaagde foto zien van een geelgetinte weide, opgevrolijkt door confetti van wilde bloemen.

'Dat is saai, zij is veel mooier, je moet haar fotograferen,' zegt hij. Ik lach schaapachtig terug, hoewel ik de indruk heb dat hij doodserieus is over zijn advies.

'Toni, *hombre, por favor!*' klinkt een waarschuwing vanachter de bar vandaan.

Met een grijns kijkt Toni mij aan. Hij geeft me een klap op de schouder en gaat naar buiten.

'Adios, amigo, buen viaje.' Goede reis, vriend. Tot ziens.

Ik blijf achter met de ondergedoken Spaanse schone en mijn koffie. Er zijn minder fijne combinaties denkbaar. Ik duik zelf

ook maar weg achter de foto's op mijn telefoon. Het zijn merendeel kiekjes uit de losse pols. Een hand aan het stuur, de andere hand maakt foto's, zonder de mogelijkheid voor een uitgekiende kadrering of een lang doordachte compositie. Kijken, richten, klikken, het vastleggen van de ongefilterde realiteit.

Een van de foto's lijkt per ongeluk genomen, als een toevallige observatie vanuit het zadel van een willekeurige dorpsstraat. Een wegdek van asfalt, aan beide zijden een stoep in hard beton; voortuinen ontbreken, daar is geen ruimte voor. Het zou ook onbegonnen werk zijn, de lucht is domweg te droog, de grond te hard, in meerdere opzichten. Rond de kleine en dichte ramen zit een frame van blokken graniet met stevig traliewerk. De deuren liggen verdiept in de pui en voor enkele hangt een gordijn. Dikke zwarte kabels voor telefoon en elektriciteit slingeren langs de gevels en steken hier en daar de straat over. Bij iedere woning een aftakking naar binnen.

Ik ontdek op enkele meer bewust genomen foto's van een dorpstraat verderop een vrijwel identiek beeld. De dorpen in deze streek, de hoogvlakte ten noordwesten van hoofdstad Madrid, zijn grijs, hard en zwijgzaam. Zo op het oog niet de moeite om bij stil te staan, dorpen om doorheen te fietsen. Het is een wereld die ver afstaat van Gaudí en Picasso, van *castillos* en *palacios*, van tapas, pinchos en boulevards. Je zult de namen van deze dorpen niet vinden in de reisgidsen, er is geen reden om vol bewondering af te stappen. Hoewel diezelfde namen zomaar de inspiratie zouden kunnen zijn voor dromerige poëzie: Salvador de Zapardiel, Moraleja de Matacabras, Horcajo de las Torres, Poveda de las Cintas. Misschien daarom zijn juist dit de dorpen waar ik zo graag doorheen fiets en zo graag even pauze houd.

'Mooi,' mompel ik, leg mijn telefoon weg en vraag dapper de ondergedoken godin of ze nog een kop koffie voor me wil zetten. Ze herrijst en antwoordt dat ze dat wel wil.

Even later zoemen de fietsbanden weer rustig over het grijzige asfalt. Ver weg klinkt een hop, een koekoek met haast – koekoekoek, koekoekoek. Een merel vliegt geruisloos voor mij langs, alsof hij zich bewust is van de rust en die niet wil verstoren. Door het gemak van het fietsen – ik zweef meer dan ik fiets – mijmer ik er grenzeloos op los, dat hoort nu eenmaal bij fietsen.

Als vanzelf beland ik terug bij Toni, die mooie kerel van het café, en uiteraard bij Katrijn, barista van ongeëvenaarde schoonheid. Ze hebben beiden geen idee hoe waardevol de ontmoeting voor mij was, door de korte gesprekken, het lachen over niets en het plezier over de kreten die vanachter de bar vandaan kwamen, in een decor dat mij zo dierbaar is.

Ik fiets al jaren door hun land, vele duizenden kilometers ver. Om te genieten, daar is het mee begonnen, maar met de jaren is het meer geworden. Als troost om verdriet een plek te geven, of om te ontslakken van dagelijks gedoe dat zich gestaag afzet in mijn lichaam in de vorm van onrust en stress, als roet van sigaretten in de longen. Op pad om bij te komen, door even te ontmoeten, in de twee betekenissen van het woord: ontmoeten en ont-moeten. Het fietsen door Spanje heeft zich ontwikkeld tot een bijzonder soort medicijn.

Zo'n koffiestop is een belangrijk onderdeel van dit genezingsproces. De cafés hebben slechts één doel, zorgen dat mensen er kunnen zijn. Een schuilplek die ruimte biedt om voor even te vluchten van alles wat zich buiten afspeelt. Ruimtes zonder enige pretentie, het zou maar afleiden.

Mijn drang naar het ont-moeten past goed bij mijn voor-

liefde voor die onbeschreven dorpen langs onbekende wegen. Ik vaar mijn eigen koers en moet niets. Goedbedoelde tips en adviezen leiden me teveel af van het genieten. Iets moeten bekijken, ergens langs moeten gaan, het werkt me danig op de zenuwen.

Moeten en ik hebben sowieso een moeizame relatie. Altijd al zo geweest, als tienjarig jongetje liep ik eens plompverloren de klas uit omdat de meester – meester Boon, goedaardige man, vest met stropdas, bandplooiribbroek, sigaar in de asbak op zijn bureau – zei dat ik iets moest. Omdraaien, stilzitten, mond houden, zoiets. Van het ene op het andere moment was ik op weg naar huis. Het zou niet de laatste keer zijn dat bij alleen al het idee van moeten de vlekken in mijn nek verschijnen. Althans, als er iets moet van iemand anders, van mezelf moet ik een hoop en dat is dan weer geen enkel probleem.

Ik ontdek graag zelf de wereld om me heen. Gidsen die mij de weg willen wijzen blijven thuis, want de weg voor me wijst per definitie de goede kant op. Hotels zoek ik pas als daar behoefte aan is. Over zelfontdekte paden dwaal en dool ik door de binnenlanden, meestal in gezelschap, ver weg van de drukke, toeristische costas waar het Spaanse leven lastig is te onderscheiden van commerciële en buitenlandse invloeden. Grote steden zijn niet meer dan praktische start- en finishplaatsen. Ben ik eenmaal onderweg, dan zoek ik ze niet meer op. Geen tijd voor ook, ik ben tenslotte op doorreis, er moeten kilometers gemaakt worden, dat moet dan weer wel.